

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง " การศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตาม
ทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ โดยใช้การประเมินผลแฟ้มสะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามทฤษฎีของ
วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ โดยใช้การประเมินผลแฟ้มสะสมงาน

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนเขาอกรรวิทวิทยาคม ที่
ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 25 คน เลือกกลุ่มตัว
อย่างด้วยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยจับฉลาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการของแฟ้มสะสมงานในกิจกรรมการเรียนการสอน
เพื่อศึกษาพัฒนาการของผู้เรียน โดยการประเมินพัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีของ
วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ และประเมินผลงานปฏิบัติ ตลอดจนประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียน
เพื่อนักเรียน และครู ร่วมกันประเมินแล้วเฉลี่ยคะแนนรวม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง คือ แบบประเมินพัฒนาการ
ทางศิลปะตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ แผนการสอน แบบประเมินผลงานศิลปะปฏิบัติ
แบบประเมินแฟ้มสะสมงาน

สรุปผลการวิจัย

“การศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ โดยใช้การประเมินผลแฟ้มสะสมงาน” พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทางศิลปะในแต่ละด้านอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ในระยะเวลาทดลอง 6 สัปดาห์ พัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีพัฒนาการขึ้นทุกด้าน โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ผลการพัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ 7 ด้าน

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย พบว่า ในสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกายในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.02$) โดยยังคงมีพัฒนาการในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.07$) ในสัปดาห์ที่ 2 แต่จะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) สัปดาห์ที่ 3 และเพิ่มเรื่อยๆ จนกระทั่งมีพัฒนาการสูงสุดในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.67$)
2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ พบว่าในสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) โดยยังคงมีพัฒนาการในระดับปานกลางในสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 พัฒนาการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งมีพัฒนาการสูงสุดยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.69$) ในสัปดาห์ที่ 6
3. พัฒนาการทางด้านสังคม พบว่าในสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านสังคมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) โดยยังคงมีพัฒนาการในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 และเพิ่มขึ้นสูงสุดยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.68$) ในสัปดาห์ที่ 6
4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พบว่าในสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.01$) แต่จะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) ในสัปดาห์ที่ 2 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งมีพัฒนาการสูงสุดระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.53$) ในสัปดาห์ที่ 6
5. พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่าในสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) โดยยังคงมีพัฒนาการในระดับปานกลาง ในสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 5 และเพิ่มขึ้นสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) ในสัปดาห์ที่ 6
6. พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ พบว่าในสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.84$) แต่จะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) ในสัปดาห์ที่ 3 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งพัฒนาการสูงสุดในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) ในสัปดาห์ที่ 6

7. พัฒนาการทางการด้านการรับรู้ พบว่า ในสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการทางการด้านการรับรู้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.02$) แต่จะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) ในสัปดาห์ที่ 3 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งมีพัฒนาการสูงสุดในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.58$) ในสัปดาห์ที่ 6

สรุปผลพัฒนาการทางด้านศิลปะตามทฤษฎีวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ทั้ง 7 ด้านของนักเรียน เป็นรายสัปดาห์พบว่าด้านที่มีระดับพัฒนาการเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูงสุดในแต่ละสัปดาห์ ได้แก่

พัฒนาการทางด้านสังคม ระดับพัฒนาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1-5 ได้ค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้ 3.18, 3.24, 3.38, 3.50, 3.63

ระดับพัฒนาการที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดของแต่ละสัปดาห์คือ

พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ ระดับพัฒนาการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1-5 ได้ค่าเฉลี่ยโดยเรียงตามลำดับดังนี้ 2.84, 2.92, 3.05, 3.22, 3.31

พัฒนาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์คือ 3.76

พัฒนาการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ คือ 3.44

รายงานผลการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลวิชาศิลปะกับชีวิต

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลงานปฏิบัติของนักเรียนทั้งหมด 6 ชิ้นพบว่า นักเรียนประเมินตนเองสูงที่สุดในเรื่องภาพสร้างสรรค์ โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.27$) และประเมินตนเองน้อยที่สุดในเรื่องสี โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.92$)

เพื่อนประเมินผลงานปฏิบัติของนักเรียนสูงที่สุดในเรื่องพื้นผิว โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.22$) และประเมินน้อยที่สุดในเรื่องเส้น โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.95$)

ครูประเมินผลงานปฏิบัติของนักเรียนสูงที่สุดในเรื่องพื้นผิว โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.75$) และประเมินน้อยที่สุดในเรื่องสี โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.21$)

คะแนนรวมผลงานปฏิบัติของนักเรียน ปรากฏว่าเรื่องพื้นผิวสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.06$) และคะแนนผลงานปฏิบัติของนักเรียนที่ได้น้อยที่สุดในเรื่องสี โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.70$)

สรุปผลการประเมินผลงานปฏิบัติจากแบบแสดงความคิดเห็นปลายเปิดของนักเรียน เพื่อนนักเรียน และครู ใน 6 กิจกรรม โดยเรียงลำดับตามความถี่ดังต่อไปนี้

1. ผลงานเรื่องเส้น นักเรียนส่วนใหญ่ชื่นชมผลงานตนเองว่าสวยและวาดไม่ยาก

(11 คน) รองลงมาพบว่าได้แนวคิดมาจากธรรมชาติและจินตนาการ (9 คน) อื่นๆ ทำสุดฝีมือ (4 คน) เป็นภาพที่ประทับใจ (3 คน) ภาพสกปรกไปอยากแก้ไข (3 คน)

ความเห็นของเพื่อนส่วนใหญ่ คิดว่า นักเรียนวาดได้ดี วาดได้สวยเหมือนธรรมชาติ (12 คน) รองลงมา ใช้เส้นในการสร้างภาพได้อย่างเหมาะสม (7 คน) อื่นๆ ใช้เส้นได้ดีมีความคมชัด (5 คน) มีความคิดดี (3 คน) ดูภาพแล้วอบอุ่น (1 คน) ภาพไม่สวย (1 คน)

ความเห็นของครู นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความมั่นใจในการเลือกเส้นในแต่ละชนิดมาใช้ในการสร้างภาพให้เหมาะสม (17 คน) รองลงมา ไม่มีความมั่นใจในการลากเส้น เส้นไม่คมชัด (6 คน) ใช้เส้นขัดกล้าแสดงออก (3 คน) ใช้เส้นและจัดภาพได้เหมาะสม (3 คน)

2. ผลงานเรื่องรูปร่าง นักเรียนส่วนใหญ่พูดถึงแนวคิด จินตนาการในการสร้างภาพจากรูปร่าง (13 คน) รองลงมาพูดถึงความประณีต สวยงาม (8 คน) อื่นๆ ต้องรับรูปร่างให้ดีกว่าเดิม (6 คน) ภาพไม่สวย สกปรก (3 คน) จัดภาพไม่ดี (2 คน) ไม่สื่อความหมาย (2 คน)

ความเห็นของเพื่อนส่วนใหญ่ คิดว่า นักเรียนวาดภาพได้ดี (16 คน) รองลงมา จัดภาพไม่ค่อยเหมาะสม (11 คน) อื่นๆ ไม่มีความประณีตและสะอาด (8 คน)

ความเห็นของครู นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจในการสร้างภาพจากรูปร่าง (13 คน) รองลงมา นักเรียนไม่ค่อยสร้างภาพที่มีรูปแบบใหม่ๆ แตกต่างไปจากเดิม (10 คน) ผลงานนักเรียนไม่มีความประณีต และสะอาด

3. ผลงานเรื่องรูปทรง นักเรียนส่วนใหญ่ชอบ เพราะวาดได้ดี (13 คน) รองลงมา มีความประณีตและสะอาด (9 คน) อื่นๆ ชอบเหมาะเหมือนธรรมชาติ (8 คน) มาจากจินตนาการ (6 คน) มีความคิดเรื่องรูปร่างมากขึ้น (4 คน) เป็นภาพที่ดีแต่ไม่มีมิติของรูปทรง (4 คน) ภาพไม่สวยและสกปรก (4 คน)

ความเห็นของเพื่อนส่วนใหญ่ คิดว่า มีความคิดสร้างสรรค์ดีและจัดภาพได้ดี (19 คน) รองลงมา มีความเข้าใจในการสร้างมิติของภาพ ลงเงา (10 คน) อื่นๆ เป็นภาพที่สวยงามและน่าประทับใจ (6 คน) ใช้เทคนิคดี (2 คน)

ความเห็นของครู นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจในการใช้รูปร่างที่แตกต่างกับรูปทรง (12 คน) รองลงมา ลักษณะการจัดภาพมองดูแปลก (6 คน) นำหลักการไปใช้ได้เหมาะสม (6 คน) การลงแสงเงาจะดูสกปรกไม่มีหลัก (4 คน)

4 ผลงานเรื่องสี นักเรียนส่วนใหญ่ระบายสีและใช้เทคนิคในการลงสีไม่เป็น (22 คน) รองลงมา ลงสีแล้วเลอะเทอะ ภาพสกปรกต้องทำใหม่ (12 คน) อื่นๆ ผสมสีแล้วใช้ไม่ได้ (8

คน) ลงสีแล้วสวยเรียบดี ใช้สีน้อยเพราะไม่มีสี (4 คน)

ความเห็นของเพื่อนส่วนใหญ่ คิดว่า ภาพไม่ค่อยสวย (18 คน) รองลงมา ไม่มีเทคนิคใหม่ๆ ในการลงสี (14 คน) อื่นๆ จัดภาพสวย ลงสีสวย (8 คน) มีความคิดสร้างสรรค์ในการใช้สี (6 คน)

ความเห็นของครู นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีความมั่นใจในการผสมสี (15 คน) รองลงมา นักเรียนทำงานไม่เสร็จสมบูรณ์ (6 คน) อื่นๆ ภาพเลอะเทอะไม่มีความหมาย (4 คน)

5 ผลงานเรื่องพื้นผิว นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าวัตถุที่มีผิวมัน สามารถสร้างภาพได้หลากหลาย (16 คน) รองลงมา เป็นภาพที่รอบและประทับใจที่สุด (9 คน) อื่นๆ รู้จักใช้วัสดุรอบตัวมาสร้างงานศิลปะ (8 คน)

ความเห็นของเพื่อนส่วนใหญ่ คิดว่า มีจินตนาการในการสร้างภาพจากวัสดุที่มีพื้นผิวได้ดี (20 คน) รองลงมา เป็นภาพที่แปลก และมีความสวยงาม (16 คน) มีความคิดสร้างสรรค์ดี (9 คน) ภาพสวยสะอาดตา (6 คน) จัดภาพดี (3 คน)

ความเห็นของครู นักเรียนส่วนใหญ่ นำวัสดุที่มีพื้นผิวมาสร้างงานได้เหมาะสม สวยงาม (18 คน) รองลงมา ใช้วัสดุอุปกรณ์น้อยชิ้น (14 คน) อื่นๆ ภาพบางภาพไม่ค่อยสมบูรณ์ (7 คน)

6 ผลงานเรื่องภาพสร้างสรรค์ นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าสร้างภาพออกมาได้ไม่ดีเท่าที่ควร (17 คน) รองลงมา เป็นภาพที่รอบมาก (12 คน) อื่นๆ เป็นภาพที่ตั้งใจทำและประทับใจมาก (9 คน) เป็นภาพที่ยากต้องทำหลายขั้นตอน (4 คน)

ความเห็นของเพื่อนส่วนใหญ่ คิดว่า ไม่ค่อยใช้เทคนิคที่เรียนมาเท่าที่ควร (13 คน) รองลงมา เป็นภาพที่สวยงามที่สุด (7 คน) เป็นภาพที่ดูแปลกใหม่ น่าสนใจ (4 คน) อื่นๆ เป็นธรรมชาติ (3 คน) งานไม่เสร็จสมบูรณ์ (2 คน)

ความเห็นของครู เป็นภาพที่สมบูรณ์ที่สุด ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญของศิลปะ (16 คน) รองลงมา นักเรียนสร้างภาพนี้ได้ดี สื่อเนื้อหาได้มีความหมาย (13 คน) อื่นๆ จัดภาพดี (8 คน) การลงสีไม่มีเทคนิคใหม่ (6 คน) บางภาพไม่สมบูรณ์ (4 คน) บางคนสกปรกเลอะเทอะ (4 คน)

แบบประเมินผลงานโดยการสะท้อนความเห็นต่อผลงานศิลปะของนักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามแบบปลายเปิด 10 ข้อ

1 นักเรียนส่วนใหญ่มีหลักในการวางแผนโดยการหาแบบอย่างที่จะวาดมาล่วงหน้าและ

เตรียมร่างภาพไว้ (10 คน) รองลงมา คือ เตรียมแบบร่างและวัสดุอุปกรณ์ (6 คน) อื่นๆ หาแบบในห้องเรียนหรือขอแบบตัวอย่างจากเพื่อน(4 คน) ไม่ได้เตรียมวางแผนเลย (5 คน)

2 นักเรียนส่วนใหญ่ได้แนวคิดในการทำงานจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวในชีวิตประจำวัน (14 คน)รองลงมา ได้แก่ แนวคิดจากธรรมชาติ (13 คน) อื่นๆ จากจินตนาการ (9 คน) ดูจากหนังสือ นิตยสาร หนังสือการ์ตูน (5 คน)

3 นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดระบบของเพิ่มสะสมงาน (17 คน)รองลงมา ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนวัสดุในการทำงาน (16 คน) อื่นๆ ปัญหาเรื่องการใช้เวลาในการทำงาน (14 คน) ปัญหาการใช้ทักษะกระบวนการทำงาน (8 คน)

4 นักเรียนส่วนใหญ่แก้ปัญหาในการทำงานโดยการขอคำแนะนำจากครูผู้สอน (19 คน)รองลงมา นักเรียนแก้ปัญหาโดยการปรึกษาเพื่อนและขอความช่วยเหลือจากเพื่อนเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ (16 คน) อื่นๆ นักเรียนแก้ปัญหาในเรื่องของเวลา คือ ให้เวลาพักกลางวันหรือชั่วโมงว่างทำงานคิดปะหรือตกแต่งเพิ่ม(12 คน) ปัญหาทางด้านทักษะกระบวนการทำงาน นักเรียนฝึกฝนพัฒนาตนเองมากขึ้น (4 คน)

5 สิ่งที่นักเรียนไม่พอใจและอยากแก้ไขมากที่สุดในงานแต่ละชิ้น คือ

- เรื่องเส้น นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการแก้ไขโดยการวาดเส้นใหม่ให้มีความคมชัดและมั่นใจกว่านี้(16 คน)รองลงมานักเรียนต้องการวาดเส้นให้หลากหลายมากกว่านี้ (12 คน) อื่นๆ นักเรียนต้องการสร้างสรรค์เส้นที่แปลกใหม่ (6 คน) นักเรียนต้องการสร้างภาพที่เกิดจากเส้นให้มีรูปแบบที่สวยงามให้มากกว่านี้ (4คน)

- เรื่องรูปร่างนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการแก้ไขในเรื่องการนำรูปร่างแต่ละชนิดมาสร้างเป็นภาพให้เกิดเรื่องราวได้สวยงาม(18คน)รองลงมาได้แก่ต้องการแก้ไขในเรื่องความประณีตและความสะอาด(9 คน) อื่นๆ ต้องการให้สวยงามกว่าที่วาดไปแล้วอยากแก้งานใหม่ทั้งหมด(6 คน)

- เรื่องรูปทรงนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการแก้ไขเรื่องความแตกต่างของรูปร่างและรูปทรงให้ถูกต้อง (14 คน)รองลงมา ได้แก่ ต้องการแก้ไขในเรื่องการจัดภาพให้เหมาะสม(11 คน) อื่นๆ เรื่องความสะอาด ประณีต (7 คน)ต้องการสร้างมิติและใส่รายละเอียดของภาพให้มากกว่าเดิม (5 คน)

- เรื่องสีนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการผสมสีที่ต้องการให้ถูกต้อง (19 คน)รองลงมา ได้แก่ ต้องการใช้เทคนิคใหม่ๆในการลงสี (16 คน) อื่นๆ ต้องการให้งานสะอาดและประณีตกว่านี้ (12 คน)

- เรื่องพื้นผิวนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มวัสดุที่มีพื้นผิวเรียบลงบนเนื้อ เรื่องที่เหมาะสมมากกว่านี้ (13 คน)รองลงมา อยากแก้ไขงานใหม่เพราะผลงานสกปรก เลอะเทอะ(8 คน) อื่นๆ ใช้การระบายสีมากกว่าพื้นผิว(6 คน)

- เรื่องภาพสร้างสรรค์นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการแก้ไขในเรื่องการลงสีและการใช้เทคนิคการลงสี (21 คน) รองลงมา ได้แก่เรื่องของการใช้ผิว (6 คน) อื่นๆ ต้องการตกแต่งรายละเอียดของภาพ (4 คน)

6 สิ่งที่นักเรียนชอบที่สุดในผลงานแต่ละชิ้น นักเรียนส่วนใหญ่ชอบและภูมิใจในภาพที่ได้ถ่ายทอดสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวันและในธรรมชาติออกมาเป็นภาพตามความต้องการได้ (17 คน) รองลงมาสามารถวาดภาพได้สวยงามถูกใจ (13 คน) อื่นๆ มีความคิดแปลกใหม่เกิดขึ้นในผลงาน ทำงานได้เสร็จสมบูรณ์ สามารถเขียนบรรยายและวิจารณ์ภาพของตนเองและของเพื่อนได้

7 นักเรียนใช้เวลาในการทำงานแต่ละชิ้น ดังนี้

- เรื่องเส้น นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงานมากที่สุด 2 ชั่วโมงและน้อยที่สุด 15 นาที
- เรื่องรูปร่าง นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงานมากที่สุด 2 ชั่วโมงและน้อยที่สุด 20 นาที
- เรื่องรูปทรง นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงานมากที่สุด 3 ชั่วโมงและน้อยที่สุด 20 นาที
- เรื่องสี นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงานมากที่สุด 4 ชั่วโมงและน้อยที่สุด 40 นาที
- เรื่องพื้นผิว นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงานมากที่สุด 3 ชั่วโมงและน้อยที่สุด 30 นาที
- เรื่องภาพสร้างสรรค์ นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำงานมากที่สุด 4 ชั่วโมงและน้อยที่สุด 1 ชั่วโมง

8 นักเรียนส่วนใหญ่ มีความสุขในการทำงาน เพราะมีการวิจารณ์งานตนเองและเพื่อนหน้าชั้นเรียน (15 คน) รองลงมานักเรียนสนุกสนานกับกิจกรรมในห้องเรียน (12 คน) อื่นๆ นักเรียนมีความสุขเฉพาะงานที่ชอบและถนัด (7 คน) นักเรียนมีความวิตกกังวลในการทำงาน (4 คน)

9 นักเรียนส่วนใหญ่ ให้คะแนนงานของตนเอง 9 จากคะแนนเต็ม 10 เพราะวาดสวยและมีความคิดสร้างสรรค์(9คน) รองลงมา 8 เพราะมีความประณีต สะอาด (9คน) อื่นๆ พอใช้ ไม่ค่อยสวย เป็นแบบเรียบง่าย (7คน)

10 นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการแก้ไขงานใหม่มากกว่าตกแต่งเพิ่มเติม ถ้าได้คะแนนน้อย (16 คน) รองลงมา แก้ไขเพิ่มเติมดีกว่าทำใหม่ทั้งหมด (11 คน) อื่นๆ ไม่แก้ไขเพิ่มเติมหรือทำใหม่ เพราะไม่มีวัสดุอุปกรณ์และไม่มีเวลา (8 คน)

จากแบบประเมินประเมินผลงานศิลปะได้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้

นักเรียนประเมินตนเองในเรื่องของการยอมรับในตนเองและยอมรับผู้อื่นสูงที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.56$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 และการวางแผนการทำงานตามขั้นตอนเพิ่ม

ละสมงานต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.92$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64

เพื่อนนักเรียนประเมินในเรื่องการยอมรับตนเองและยอมรับผู้อื่นสูงที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.48$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 และการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในระหว่างการทำงานต่ำที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.96$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84

ครูประเมินในเรื่องการยอมรับตนเองและผู้อื่นสูงที่สุดคือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.47$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 และมีความสมบูรณ์ของงานต่ำที่สุด คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.84$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80

คะแนนรวมปรากฏว่า การยอมรับในตนเองและยอมรับผู้อื่นสูงที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.47$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 และการวางแผนทำงานตามขั้นตอนเพิ่มละสมงานต่ำที่สุดคือมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.95$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลปลายเปิด

1. ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำงาน นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าได้รับความรู้ในเรื่องเพิ่มละสมงานและการประเมินผลงานศิลปะ (15 คน) รองลงมานักเรียนคิดว่าได้ประโยชน์จากการแสดงออกทางด้านความคิดในการทำงานและกล้าแสดงออกในการวิจารณ์งานตนเองและวิจารณ์งานของเพื่อน (10 คน) และอื่นๆ เช่น ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากกิจกรรมในห้องเรียน (8 คน) ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ (6 คน) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (5 คน) มีความรับผิดชอบในการทำงาน (5 คน) มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของงาน (3 คน)
2. ผลงานที่นักเรียนชอบมากที่สุด ส่วนใหญ่นักเรียนชอบงานเรื่องพื้นผิวมากที่สุด (12 คน) รองลงมา คือเรื่องสี (8 คน) เรื่องรูปทรง (7 คน) เรื่องเส้น (6 คน) เรื่องรูปร่างและชีวิตสัตว์ (4 คน)
3. ผลงานที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุด ส่วนใหญ่นักเรียนชอบงานเรื่องสีมากที่สุด(12 คน) รองลงมา คือเรื่องเส้น (6 คน) เรื่องรูปร่าง (5 คน) รูปทรง (4 คน) พื้นผิว (3คน)
4. ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องขาดวัสดุอุปกรณ์ในเรื่องสีมากที่สุด (18 คน) รองลงมา คือ ขาดวัสดุที่จะมาสร้างเป็นพื้นผิวในเรื่องพื้นผิว (16 คน) อื่นๆ ได้แก่ เวลาในการทำงานน้อยไป (15 คน) ครูให้งานมากเกินไป ทำไม่ทัน (6คน) ไม่เข้าใจเรื่องเทคนิคการใช้สี (3คน)
5. ข้อเสนอแนะ นักเรียนส่วนใหญ่เสนอให้ครูแจกวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ักเรียนไปทำงานที่บ้านมากที่สุด(13 คน) รองลงมา คือ ขอให้เพิ่มเวลาในการเรียนศิลปะกับชีวิต เป็นสัปดาห์ละ 2 คาบ (11 คน) อื่นๆ ได้แก่ ครูควรสาธิตเทคนิคการใช้สีให้มากกว่านี้ (8 คน) อยากให้นักเรียนทุกระดับชั้นเรียนวิชาศิลปะโดยการประเมินผลโดยเพิ่มละสมงานเหมือนกัน เพื่อจะได้ปรึกษาหารือ หรือยืมวัสดุอุปกรณ์กันได้ (7 คน) อยากให้ครูทำโครงการเพิ่มละสมงานอีกในเทอมต่อไป (4คน)

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะ

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โดเวนเฟลด์ (1987) โดยใช้การประเมินผลเพิ่มละตมงาน โดยมีผลจากแบบการประเมินดังนี้

1. แบบประเมินพัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โดเวนเฟลด์ (1987)
2. แบบประเมินผลงานศิลปะปฏิบัติ
3. แบบประเมินเพิ่มละตมงาน

แบบประเมินพัฒนาการทางศิลปะ ตามทฤษฎีของวิคเตอร์ โดเวนเฟลด์ (1982)

ผลการวิจัยจากการประเมิน พัฒนาการทางศิลปะ 7 ด้านตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โดเวนเฟลด์ ประกอบด้วย

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย
2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์
3. พัฒนาการทางด้านสังคม
4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา
5. พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์
6. พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ
7. พัฒนาการทางด้านการรับรู้

โดยมีรายละเอียดจากการประเมินผลในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกายของนักเรียนส่วนใหญ่ ในระดับแรกอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างไม่ได้รับการฝึกอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นทักษะจะไม่เกิดขึ้นในระยะเวลาสั้นๆ เพราะทักษะไม่ใช่ความเคยชินที่เกิดขึ้นง่ายๆ ด้วยการเรียนเพียงครั้งเดียวก็สามารถทำได้ (พรพนวดีช ศิริวงศ์วัฒนา, 2542) นักเรียนไม่มีความมั่นใจในการแสดงออกในเชิงศิลปะ ไม่เข้าใจหลักการทางศิลปะอย่างลึกซึ้ง และมีความกังวลใจในการปรับตัว เนื่องจากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาจากต่างห้อง จึงเกิดความไม่มั่นใจในตัวเองซึ่งเด็กในวัยนี้ต้องการความไว้วางใจจากผู้อื่น มีอารมณ์รุนแรงเปลี่ยนแปลงอยู่เดมอ (อุบล ตูจินดา, 2532) นักเรียนจะค่อยๆ ปรับตัวและกล้าแสดงออกมากขึ้น มีทักษะในการทำงาน และความคล่องตัวมากขึ้นในระดับปีที่ 4 และ 5

เนื่องจากมีกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถในการปฏิบัติ และได้แก้ปัญหา ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โดเวนเฟลด์ (1987) กล่าวถึงการแสดงออกโดยการวาดภาพของเด็กจะมีระดับพัฒนาการทางร่างกายอายุ มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญและมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยการเจริญของร่างกาย จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่เริ่มจากรันขีด เรียบ เป็นเส้นขยุก ขี้ไปสู่การควบคุมเส้นให้เป็นระเบียบขึ้น คือการเคลื่อนไหวของเส้น เป็นอย่างช้าๆ อยู่ในระยะหนึ่ง แล้วลากเส้นเป็นรูปทรงให้ปรากฏขึ้นเมื่อเด็กเจริญเติบโต พัฒนาการทางทักษะการเคลื่อนไหว จะทำให้รูปแบบของการวาดภาพพัฒนาจากเส้นที่วาดเป็นรูปง่ายๆ ไปสู่รูปร่างที่เลียนแบบของจริงมากขึ้น จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางด้านร่างกายต้องได้รับการฝึกปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง (จิรุตม์ ตั้งเจริญ, 2526) จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้พัฒนาขึ้นจากระดับน้อยสู่ระดับปานกลางและมีแนวโน้มที่จะขึ้นสู่ระดับมาก

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ ระดับพัฒนาการของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและเริ่มสูงขึ้นในลำดับสุดท้ายของการทดลอง ระดับพัฒนาการทางด้านอารมณ์สูงขึ้นเรื่อยๆ เกือบมาก เพียงแต่ระยะเวลาในการทดลองมีน้อยกิจกรรมทุกกิจกรรมจึงต้องใช้เวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหา นักเรียน ใช้เวลาในการทำกิจกรรมหน้าห้อง จำกัดช่วงระยะเวลาในการประเมินผลงานตนเอง หรือวิพากษ์ วิจารณ์ ผลงานเพื่อนมีน้อย ทั้งที่ช่วงของการประเมินตนเอง ประเมินเพื่อน หรือ ครูประเมิน หน้าชั้นเรียนจะเป็นช่วงที่นักเรียนชอบมากที่สุด เพราะจะทำให้ทราบว่าการประเมินของตนเองมีข้อบกพร่องอย่างไรและควรแก้ไขอย่างไร (ปรววรรณ ดวงรัตน์, 2541) นอกจากนี้พบว่าจากการประเมินตนเองนักเรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานตัวเองมาก เลือกเก็บงานที่ชอบและได้คะแนนดีที่สุด เก็บลงในแฟ้มสะสมงาน (ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์, 2539) นักเรียนมีความเพลิดเพลินในการทำงาน และเป็นช่วงที่มีความคิดที่มีเหตุผล (วิกเตอร์ โดเวนเฟลด์, 1987)

3. พัฒนาการทางด้านสังคม นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางมาก โดยมีเส้นพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ พัฒนาศัมพันธภาพระหว่างตนเองกับผู้อื่น ซึ่งในระยะแรกนักเรียนกับเพื่อนต่างต้องไม่มีปฏิสัมพันธ์กันเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ไม่ค่อยคบสมาคมกับเพื่อนต่างเพศที่นักเรียนไม่คุ้นเคย มีการแยกเพศชาย - หญิง (พีรพงศ์ กุลพิศาล, 2532) ส่งผลให้นักเรียนไม่กล้าแสดงออกมากนักในระยะแรกของการทดลองจะเริ่มมีพัฒนาการทางด้านสังคมเพิ่มขึ้นในลำดับค่าที่ 4 เพราะนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นระยะเวลาหนึ่งเพราะคิดปะปนกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง

เพื่อนในห้องเรียน มีกิจกรรมในการประเมินผลงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนการใช้ อุปกรณ์ร่วมกัน พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ทันกับสังคม (ชะลอ พงษ์สามารถ, 2526)

4. พัฒนาการทางสติปัญญา ในช่วงแรกของการทดลองนักเรียนมีระดับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาในระดับน้อย เนื่องจากการเรียนศิลปะเป็นวิชาปฏิบัติ นักเรียนให้ความสำคัญในด้านทักษะพิสัยมากกว่าทฤษฎีพิสัย (พรรณวลัย ศีรวงศ์วัฒนา, 2542) อีกทั้งนักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ไม่ได้รับการฝึกในการแก้ปัญหา และการแสดงออก เนื่องจากการเรียนแบบเดิมที่ผ่านมาในอดีตมิได้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นผู้นำกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนเป็นผู้ตามดังนั้น นักเรียนจึงขาดภาวะการเป็นผู้นำและภาวะทางด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำไปใช้แต่ช่วงสัปดาห์ที่ 2 เนื่องจากนำกระบวนการของแฟ้มสะสมงานมาใช้ นักเรียนเรียนรู้ในการคิดวิเคราะห์วางแผนการทำงาน และการแก้ปัญหา จึงเริ่มมีพัฒนาการที่สูงขึ้นมาอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนได้ฝึกใช้กระบวนการทางความคิดที่ซับซ้อนและคิดในระดับสูงมากขึ้น เนื่องจากนักเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เป็นช่วงที่ผ่านเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งต้องการสิ่งที่เป็นเห็นเป็นผล (จิรุตม์ ตั้งเจริญ , 2526) และเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีความกระตือรือร้น และอยากรู้ อยากเห็น พยายามหลีกเลี่ยงการทำอะไรแบบเด็กๆ ทำงานอย่างจริงจัง แข่งขันเพื่อสร้างปมเด่นให้กับตนเอง (พีระพงศ์ กุลพิศาล, 2532) ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โดเวนเฟลด์ (1987) กล่าวไว้ว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กในช่วงอายุระหว่าง 12 - 14 ปี จะอยู่ในวันที่ 5 คือ ขั้นใช้เหตุผล "Pseudo - Naturalistic Stage" หรือ "The Age of Reasoning" เป็นระยะที่เด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ พัฒนาการด้านสติปัญญา ก็เจริญพอที่จะรู้ปัญหาต่างๆ แต่ยังไม่เท่ากับผู้ใหญ่

5. พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลางในสัปดาห์แรก เนื่องจากนักเรียนยังคงเคยชินกับวิธีการเรียนการสอนแบบเดิม จึงแสดงออกและใช้วิธีปฏิบัติเหมือนเดิม แต่เนื่องจากการนำแฟ้มสะสมงานมาใช้ในวิชาศิลปะซึ่งมีกระบวนการ 6 ขั้น กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทำให้นักเรียนเริ่มปรับวิธีการเรียนและเริ่มมีอิสระทางด้านความคิดและการแสดงออกมากขึ้น กระบวนการของแฟ้มสะสมงานมีขั้นตอนที่เตรียมสร้างให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่มีอิสระเสรี ไม่ถูกควบคุมจากระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจนเกินไป และยังส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนรู้จักแก้ปัญหา

นอกจากนี้ นักเรียนยังมีความสุขในการแสดงออกทางทักษะความคิดสร้างสรรค์ เพราะนักเรียนสามารถทำได้ดีที่สุดใน (พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา, 2542)

6. พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพอยู่ในระดับน้อยในสัปดาห์แรกของการทดลอง เพราะนักเรียนไม่เข้าใจในหลักการทางสุนทรียะอันเป็นเรื่องของความงามของสิ่งที่มีมองเห็นทั้งในวัตถุทางธรรมชาติและวัตถุทางศิลปะ สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความรู้สึกต่อประสาทสัมผัส ที่มีต่อความงามที่พบเห็น ความรู้สึกที่มีต่อความงามที่ปรากฏขึ้นในใจมีเพียงช่วงสั้นๆ ที่เกิดขึ้นเป็นความพึงพอใจ หลังจากนั้นจะเป็นช่วงของจิตนาการ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากว่าจะสัมผัสได้ถึงความงามที่เกิดขึ้นและซาบซึ้งได้ต้องใช้เวลาในการทำงาน ศึกษาทักษะ การรับรู้ ต่อสิ่งเร้าต่างๆ เพียงให้บรรลุผลและเข้าใจในหลักของความงามทางสุนทรียภาพ ซึ่งในการทดลองมีเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมน้อยมากทำให้พัฒนาการทางสุนทรียภาพไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น (พีระพงศ์ กุลพิศาล, 2531) เมื่อได้รับการฝึกทักษะให้เกิดการเรียนรู้บ่อยขึ้นทำซ้ำๆ หลายครั้ง จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้บ่อยขึ้น ทำซ้ำๆ หลายครั้ง จะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และซึมซับประสบการณ์เหล่านั้นได้ จะเห็นได้ว่า เมื่อการทดลองผ่านไปในช่วงเวลาหนึ่ง นักเรียนเริ่ม มีพัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ได้เกิดจากการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอกด้วยโดยเฉพาะเมื่อนำกระบวนการของแฟ้มสะสมงานมาใช้ในวิชาศิลปศึกษา นักเรียนนำชิ้นตอนการ การตรวจสอบความสามารถของตนเอง และการประเมินมาใช้ ซึ่งเรื่องเหล่านี้จะมีกิจกรรมการเรียนรู้โดยการวิจารณ์ผลงานศิลปะของตนเองและผู้อื่น ดังนั้นประสบการณ์ทางสุนทรียภาพของนักเรียนจะถูกถ่ายทอดออกมาจาก สิ่งที่นักเรียนได้รับจากประสาทสัมผัสที่พบเห็นมาสร้างงานศิลปะ นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของความงามได้จากการปฏิบัติงาน นักเรียนสามารถคิดและแก้ปัญหาในการทำงานได้ และเกิดความเชื่อมั่น ซินชม เห็นคุณค่าต่อผลงานของตนเองและผู้อื่นแบบมีหลักการ (อุบล สุจินดา, 2532)

7. พัฒนาการทางการรับรู้ นักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางการรับรู้ อยู่ในระดับน้อยในสัปดาห์แรกของการทดลอง เนื่องจาก พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพและการรับรู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างมาก นักเรียนไม่มีประสบการณ์ การเรียนรู้ ในการมองการคิดและการเห็น ไม่เห็นคุณค่าของความงามจากวัตถุทางธรรมชาติและวัตถุทางศิลปะ ไม่มีหลักในการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ การรับรู้ของนักเรียนแต่ละคนจะต่างกันเนื่องจากขีดจำกัดทาง

ประสาทสัมผัสและกลไกต่างๆ จิตใจเมื่อได้รับรู้ และการรับรู้ต่างๆ จะรวมตัวกันเป็นการรับรู้สะสม (Funded Perception) (ซึ่งจะแยกตัวออกจากกันเมื่อถึงเวลา) และจะกลายเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Experience) ก็ต่อเมื่อมีการรวมคุณค่าของรูปทรงที่มองเห็น เป็นเอกภาพเดียวกัน (พีระพงษ์ กุลทศิตา, 2531) การรับรู้ทำให้ เห็นคุณค่าทางความงามในสิ่งแวดล้อมต่างๆ จากประสาทสัมผัสและมีการฝึกทักษะ และลงมือปฏิบัติที่จริงจังและใช้เวลามาก จะทำให้นักเรียนมีความซาบซึ้งในด้านสุนทรียะ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากการกระทำของนักเรียนเอง และเป็นการให้ประสบการณ์แก่นักเรียน ช่วงลำดับแรกที่พัฒนาการทางการรับรู้อยู่ในระดับน้อยเพราะนักเรียนใช้วิธีการเดิมที่เคยเรียนมาคือการดูแบบหรือลอกแบบอย่างในหนังสือมากกว่า การรับรู้จากสิ่งที่เห็นหรือจากประสบการณ์ที่เคยพบเจอ ถ่ายทอดออกมาจากจินตนาการ แต่ในช่วงลำดับที่ 3 - 6 นักเรียนมีพัฒนาการทางการรับรู้สูงขึ้นเนื่องจากกระบวนการของแฟ้มสะสมงาน มีขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และวางแผน ดังนั้นนักเรียนจะต้องเตรียมการมาล่วงหน้า มากกว่าที่ไม่สามารถถ่ายทอดสิ่งที่เห็นมาเป็นงานศิลปะได้ ทำให้นักเรียนเกิดความกดดันและไม่มั่นใจ เมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติงานบ่อยครั้งขึ้นได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทำให้ โลกทัศน์กว้างขึ้น ในส่วนของกิจกรรมก็มีกิจกรรมที่หลากหลายทำให้นักเรียนเกิดแรงกระตุ้นที่จะเรียนรู้มากขึ้น สมรรถภาพทางการรับรู้เป็นสิ่งสำคัญในตัวเด็กในวันที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการสะสมประสบการณ์ที่ดี (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526)

ผลการประเมินการใช้แฟ้มสะสมผลงานในการประเมินวิชาศิลปะกับชีวิต

จากผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม ส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียน เนื่องจากกระบวนการ 7 ขั้น ของแฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือ ในการประเมินพัฒนาการทางศิลปะจากกิจกรรมมีผลสรุปดังนี้

1. กระบวนการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ตัดสินใจในการทำงาน และเลือกแบบอย่างการทำงานด้วยตนเอง สร้างผลงานและวัตถุประสงค์และวิธีการที่ตนเองพอใจ ต้องการเห็นผลงานของตนเองอยู่ในระดับสูง (ชะลอ พงศ์สามารถ, 2532) กระบวนการของแฟ้มเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานปฏิบัติของตนเอง ของเพื่อน เพื่อหาข้อดี และข้อด้อย ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นแล้วยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพยายาม และตั้งใจ

ในการฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาผลงานให้ดีที่สุด อีกด้วย (ชัยฤทธิ ศิลาเดช, 2540) นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น เพราะกระบวนการรองเพิ่มสะสมงานกระตุ้นต่อความรู้สึก ทำทลายความสามารถ (ชัยฤทธิ ศิลาเดช, 2540) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบทำเพิ่มสะสมงาน เพราะช่วยให้นักเรียนได้แสดงความสามารถที่หลากหลาย ดังเห็นได้จากผลการทดลอง จากข้อเสนอแนะ นักเรียนต้องการให้มีโครงการเรียนโดยการใช้เพิ่มสะสมงานอีก ในเทอมต่อไป

2. ผลงานปฏิบัติ ของนักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการขึ้นอย่างต่อเนื่องไปอย่างช้าๆ แต่มีความมั่นคงและมั่นใจในการทำงานมากขึ้น กระบวนการรองเพิ่มสะสมงานได้สร้างประสบการณ์ในการสร้างองค์ความรู้ให้นักเรียนโดยมีกิจกรรมเป็นตัวเชื่อม โดยการที่ให้นักเรียนค้นคว้า หาข้อมูล ศึกษา เอกสารนอกเหนือจากที่ครูแจกไว้ในใบความรู้ เหล่านั้นมา สร้างสมเป็นประสบการณ์ นอกจากทักษะที่ได้จากการปฏิบัติและนักเรียนยังได้พัฒนาการทางด้านสติปัญญาเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิม มีทักษะและความรู้ความเข้าใจ สามารถอธิบาย ผลงาน ของตนเอง และวิพากษ์วิจารณ์เสนอข้อคิดเห็นต่อผลงานของผู้อื่นได้ด้วย หลักการและเหตุผลทางศิลปะ ทางด้านศิลปะในการปฏิบัติงานที่มีปัญหาอยู่คือ ในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียน ขาดไปในด้านนี้ทำงาน งานศิลปะของนักเรียนไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร จึงถือว่าเป็นการขาดทักษะบางอย่างในการสร้างงานปฏิบัติไปเช่นทักษะทางการใช้สี ซึ่งในข้อนี้นักเรียนส่วนใหญ่ประเมินตนเอง ค่อนข้างต่ำ เพราะงานที่ออกมาไม่ค่อยสมบูรณ์ แต่ถึงกระนั้นภาพรวมของกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมนั้น ผลสรุปออกมาว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย ทรรณวลัย คีร์วงค์ วิไลภนา. (2542) ที่ว่า จากการประเมินผลงานปฏิบัติเรื่องการเขียนภาพจินตนาการ ปรากฏว่าทักษะที่นักเรียนสามารถทำได้ดีที่ที่สุดคือ ทักษะทางด้าน ความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากการเรียนที่ให้อิสระต่อความคิดถูกควบคุมจากระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจนเกินไป (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2529)

ผลการประเมินเพิ่มผลงานศิลปะ

การประเมินผลในเรื่องของการยอมรับในตนเองและยอมรับในผู้อื่นมีผลการประเมินมากที่สุด เนื่องจากกระบวนการเรียนโดยใช้เพิ่มได้เปิดโอกาสให้นักเรียน แสดงความคิดเห็น มีการวางแผนร่วมกันมีกิจกรรมในห้องเรียน มีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน จนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยมีการใช้หลักเหตุผลเข้ามามากขึ้นเพราะเด็กในวัยนี้ มีความ

คิดที่มีเหตุผลในการทำงานศิลปะ (วิกเตอร์ โดเวนเฟลด์, 1987) ในช่วงแรกนักเรียนมีการประเมินตนเองในระดับมาก ในครั้งต่อไประดับคะแนนจะค่อยปรับเข้าหากันจนกระทั่งมีความแตกต่างกันน้อยหรือมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากขึ้น เพราะมีการแจ้งผลงานปฏิบัติให้ทราบในชื่อบทพร้อม และได้จากการแก้ไขต่อไปได้ถูกต้อง (Gagne, 1967)

การวางแผนตามขั้นตอน มีการประเมินอยู่ในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝนในการวางแผน การคิด ริเริ่ม เป็นผู้นำ นักเรียนยังยึดในระบบครูเป็นผู้ป้อนข้อมูลและให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนนักเรียนไม่สามารถช่วยตนเองได้ ในด้านความคิดจึงต้องได้รับการฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสะสม ค้นคว้าจากแหล่งความรู้โดยกระบวนการของแฟ้มสะสมงานได้กระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาให้เพิ่มขึ้น

ข้อสังเกตที่พบจากการวิจัย

จากการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โดเวนเฟลด์ โดยการประเมินผล แฟ้มสะสมงานพบว่า

1. การวางแผนจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงานนั้นผู้ที่มีบทบาทคือครูผู้สอนและนักเรียนต้องร่วมกันในการวางแผน ซึ่งมีขั้นตอนตั้งแต่คิดกิจกรรม เลือกเนื้อหาการเรียนและการประเมินผล ต้องใช้เวลาในการศึกษาทำความเข้าใจในระยะแรกนักเรียนไม่ค่อยเข้าใจ ขั้นตอนกระบวนการของแฟ้มสะสมงาน จึงเกิดความกังวลที่มีขั้นตอนในการทำงานเพิ่มมากขึ้น และไม่เข้าใจการจัดระบบ ทำให้นักเรียนจัดเวลาวางแผนในการทำงานไม่ได้ ทำงานส่งไม่ทันเวลา ลักษณะงานไม่สมบูรณ์ ต้องกลับไปทำงานใหม่อีกครั้งทำให้เกิดการเบื่อหน่ายในบางครั้ง การเลือกกิจกรรมหากยึดหลักสูตรถ้าครูผู้สอนเลือกกิจกรรมหรือมีเนื้อหามากเกินไปทำให้นักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝน ในแต่ละกิจกรรมให้ชำนาญไปเริ่มกิจกรรมเนื้อหาใหม่ ดังนั้นทักษะทางศิลปะจึงไม่เกิดผลในระยะเวลาอันสั้น ต้องเตรียมวางแผนและใช้เวลาในแต่ละกิจกรรมให้มากกว่า 1 กิจกรรม ควรจะมีเวลา 2 หรือ 3 สัปดาห์ เป็นอย่างน้อย เพราะความชำนาญไม่ได้เกิดขึ้นจากการเรียนเพียงครั้งเดียวก็สามารถทำได้เป็นอัตโนมัติ (พรรณวลัย ศีรวงศ์วัฒนา, 2542) กิจกรรมการเรียนการสอนถ้าเรียนเรื่องที่เคยเรียนแล้วแต่ศึกษาให้ลึกซึ่งเป็นเรื่องๆ ไป ทำซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนเกิดความชำนาญและนักเรียนจะเกิดแนวคิดและสามารถ สร้างผลงานให้เกิดขึ้นมาเป็นงาน

ที่มีลักษณะเฉพาะตัวของตนเองได้ระยะเวลาที่ใช้ทำกิจกรรมในห้องในการวางแผนเตรียมงานน้อยมาก กว่าที่จะเริ่มวางแผนหรือทำความเข้าใจกันในแต่ละเนื้อหาที่ใช้เวลาไปมากกว่าที่กำหนดไว้ ต้องควบคุมเวลา ในบางครั้งจะเกิดความกังวลและเร่งรีบของครูผู้สอนและนักเรียนมากเกินไปทำให้ การคิดการแสดงออกของนักเรียนมี ภาวะทางอารมณ์ เป็นตัวกำหนดอีกระดับหนึ่ง นักเรียนมีความพึงพอใจในการได้ประเมินตนเอง ประเมินผลงานเพื่อน ทำให้พัฒนาการทางสังคมเปิดกว้าง ทำให้เป็นคนกล้าแสดงออกมากขึ้นจากเดิม ถึงแม้ว่าระดับพัฒนาการมีการก้าวเลือนระดับไปอย่างช้าๆ ก็ตาม จะเห็นว่านักเรียนทั้งหมด มีพัฒนาการขึ้นในทุกๆ ด้าน

2. การจัดระบบและรวบรวมผลงาน นักเรียนไม่มีการวางแผน ไม่มีพื้นฐานของการจัดการ ดังนั้นครูแนะแนวทางโดยมีตัวอย่างขั้นตอนกระบวนการให้ชัดเจน ให้นักเรียนมีอิสระในการคิดวางแผนและจัดระบบรวบรวมผลงานของตัวเอง ความคิดและความเข้าใจอาจจะถูก ผิดบ้าง ในระยะแรก ก็ต้องใช้เวลาและโอกาสนักเรียน แต่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น มีความเป็นเด็กและเริ่มเข้าสู่วัยที่มีความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ ดังนั้นเราจะจัดระบบงานของตนเองได้ อีกทั้งสะสมข้อมูลเนื้อหาความรู้เพิ่มเติม ถึงแม้ว่าการจัดระบบรวบรวมผลงานยังไม่สมบูรณ์นักค่อยๆ เสริมสร้างประสบการณ์ เนื่องจากนักเรียนเพิ่งเริ่มทำแฟ้มสะสมงานเป็นครั้งแรก ยังไม่มีประสบการณ์

3. คัดเลือกผลงานและประเมิน นักเรียนจะไม่ค่อยมีความมั่นใจในการคัดเลือกและประเมินผลงานตนเอง และของเพื่อนในช่วงแรก อาจเป็นเพราะไม่เข้าใจเกณฑ์ การประเมินได้ อย่างถ่องแท้ หรือไม่สามารรถตัดสินใจในการให้คะแนนได้ มีความเกรงใจเพื่อน อยากให้คะแนนเพื่อนมาก เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเพื่อน อยากให้ตัวเองมีความสำคัญต่อคนอื่น อีกทั้งในระยะแรกนักเรียนไม่เข้าใจกระบวนการของการนำแฟ้มสะสมงานมาใช้ประเมินผล ในการให้คะแนนนักเรียนจะให้คะแนนตนเองและเพื่อนอยู่ในระดับ สูง แต่เมื่อมีการวิจารณ์ ออกมาแสดงความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน รับฟังเหตุผลของบุคคลอื่นทำให้นักเรียน มีความเข้าใจ กระบวนการให้คะแนนไปเองเริ่มปรับเปลี่ยนการให้คะแนนลงมา เริ่มแก้ไขผลงานให้ดีขึ้น มากกว่าจะให้คะแนนในแบบประเมินผลดีที่นักเรียนได้รับจากการสังเกตพบว่านักเรียน ใช้ทักษะทางการเขียน บรรยายได้ดีขึ้น สื่อสารได้เข้าใจ ทำให้ นักเรียนพัฒนาไปในด้านของการใช้ภาษาไทยอีกด้วย

4. การตรวจสอบความสามารถ นักเรียนได้มีโอกาสตรวจสอบความสามารถตนเองได้จากการประเมินตนเอง และที่สำคัญได้จากเพื่อนและครู ทำให้นักเรียนรู้ ข้อดีข้อด้อยที่ควรปรับปรุง

ปรุงแก้ไขต่อผลงานของตนเองนั้นมีอะไรบ้าง นักเรียนจะได้แก้ไขได้ตรงเป้าหมายและทำให้มีการยอมรับในความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น มีนิสัยของการทำงานที่ถูกต้อง สมบูรณ์ จนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ดีขึ้นต่อไป

5. การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงาน ครูจะได้เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและหาทางแก้ไขให้ทันเวลาที่ ส่วนใหญ่นักเรียนจะมีปัญหาทางด้านวัสดุอุปกรณ์ และเวลาที่ใช้ในการทำงานครูช่วยแก้ไขโดยการหาวัสดุอุปกรณ์ เตรียมให้นักเรียนบางส่วน และหาเวลาว่างให้นักเรียนได้แก้ไข ผลงาน ตกแต่งผลงาน จัดระบบแฟ้ม หรือ เวลาในการรอคำนะนำ หรือการประเมินตนเอง การแสดงความคิดเห็นทำให้นักเรียนสื่อสารกับครูได้โดยตรวจจากข้อความ และเป็นการระบายความรู้สึกไม่ทำให้นักเรียนอึดอัดหรือกดดัน เป็นความเข้าใจที่เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

6. การจัดนิทรรศการเป็นกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียนการสอน แต่เป็นกิจกรรมที่นักเรียนชอบมากจากการสัมภาษณ์ พูดคุยแบบไม่เป็นทางการกับนักเรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เกิดความภาคภูมิใจที่เห็นผลงานของตนเองมีบุคคลอื่น มาแสดงความชื่นชมหรือให้ความสนใจ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ต้องการกลับไปแก้ไขผลงานบางส่วนที่ติอยู่แล้วให้ดีขึ้น และมีความตั้งใจที่จะทำผลงานในเทอมต่อไปให้ดีกว่าที่ผ่านมาเพราะจะแสดงให้เห็นศักยภาพของตนเองว่ามีความสามารถ วิทยุต้องการการยอมรับและยกย่องให้รู้สึกเด่นดัง ดังนั้นในช่วงจัดนิทรรศการนักเรียนจะรู้สึก เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมีความรับผิดชอบ มีความช่วยเหลือร่วมมือกันเป็นอย่างดีเพราะเกิดความสนิทสนมกันมากขึ้นจากกิจกรรมในห้องเรียนไปสู่มิตรภาพและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี นอกจากนี้นักเรียนยังกล้าแสดงออกและอธิบายผลงานของตนเองแก่ผู้สนใจได้เช่น ครูที่สอนในวิชาอื่น หรือเพื่อนร่วมโรงเรียน สังเกตได้ว่าเจ้าของแฟ้มสะสมงานจะคอยสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าชมผลงานพูดถึงผลงานเขาอย่างไร แล้วนำมาเป็นแนวในการปรับปรุง หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนต่อไป

การนำแฟ้มสะสมงานมาใช้ประเมินพัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีของวิคเตอร์ โดเวน เฟลด์ สามารถทำให้ทราบถึงพัฒนาการในแต่ละด้านได้ดี เพราะกระบวนการของแฟ้มสะสมงาน 7 ชั้น กระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ทั้ง 7 ชั้นตลอดเวลา ตั้งแต่การวางแผนการทำงานต้องใช้สติปัญญาในการคิด วิเคราะห์ หาแนวทาง การวางแผนส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอย่างมาก เพราะนักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิด การค้นหาความรู้ก่อนการทำงาน ได้ค้นคว้าหาข้อมูลเองนอกเหนือจากที่ได้รับจากครู หากความรู้มาสรุปแล้วนำมาสร้างผลงานศิลปะ

ของตนเอง 2. **ขั้นการจัดระบบและรวบรวมผลงาน** เป็นการใช้สติปัญญาในการคิดวิเคราะห์จัดการจัดระบบ ต้องใช้ความรู้ในการวางแผน ทำให้พัฒนาการส่งไปถึงพัฒนาการด้านการรับรู้มีกระบวนการคิดจัดระบบเป็นขั้นตอน มีระเบียบวินัยในการทำงานส่งผลไปถึงพัฒนาการทางด้านอารมณ์

3. **การคัดเลือกและการประเมินผลงาน** นักเรียนต้องใช้สติปัญญาในการทางด้านอารมณ์ 4. **การตรวจสอบความสามารถ** นักเรียนใช้การประเมินตนเอง สะท้อนความคิดประเมินเพื่อน ใช้ทักษะทางสังคม อารมณ์ และด้านสุนทรียภาพตลอดจนการรับรู้เข้ามาเป็นแนว ทำให้พัฒนาการทางด้านเหล่านี้พัฒนาขึ้น 6. **การจัดนิทรรศการ** พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้ตลอดจนสุนทรียภาพ ได้ใช้ทั้งหมดทำให้นักเรียนได้ใช้พัฒนาการทุกด้าน เริ่มจากการวางแผนการจัดนิทรรศการ คิดหารูปแบบ และวันเวลาที่เหมาะสมร่วมกันระดับความคิด ทั้งความคิดเห็นจากบุคคลอื่น มีการวิพากษ์วิจารณ์ หรือหารูปที่ดีที่สุดจากนั้นร่วมแรงร่วมใจกันจัดผลงานตกแต่ง โดยการใช้ความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์ทางด้านการรับรู้และสุนทรียภาพมาเป็นหลัก งานสำเร็จส่งออกไปได้ด้วยดีจนเกิดความภาคภูมิใจขึ้น ศักยภาพทุกส่วนในร่างกายได้แสดงออก พัฒนาการทุกด้านพัฒนาขึ้นจากการทำงานและการนำแต้มสะสมงานมาใช้ในการประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โดเวนเฟลด์ โดยใช้ในการประเมินผลแต้มสะสมงานในวิชาเลือกเสรี เช่น วิชาออกแบบ การปั้น ภาพพิมพ์ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โดเวนเฟลด์ โดยใช้ในการประเมินผลแต้มสะสมงานในวิชาศิลปะ ในระดับประถมศึกษาและอุดมศึกษา
3. ควรมีการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โดเวนเฟลด์ โดยใช้ในการประเมินผลแต้มสะสมงานวิชาศิลปะ กับนักเรียนที่มีพรสวรรค์หรือเด็กปัญญาเลิศ
4. ควรมีการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โดเวนเฟลด์ โดยใช้ในการประเมินผลแต้มสะสมงานในวิชาศิลปะ กับเด็กที่มีความบกพร่องหรือเด็กด้อยโอกาส